

SXEDIO.940

4.4.1965: ΑΡΧΙΖΕΙ ΠΟΡΕΙΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ

Με την έγκριση των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβέρνησης Γεωργίου Παπανδρέου στη Βουλή στις 4 Απριλίου 1964 αυτή στρώθηκε στη δουλειά, αλλά έμεινε στην εξουσία μόνο για 15 μήνες που θεωρούνται από τους πιο ταραγμένους της ελληνικής πολιτικής ζωής, με την Κύπρο να σπαράσσεται από διακοινωντικές συγκρούσεις και να δέχεται τη μήνι της Τουρκίας με την πρώτη τουρκική εισβολή τον Αύγουστο του 1964.

Τα προβλήματα ήταν και πολλά και δύσκολα και το κατεστημένο της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής πολύ βαθειά ριζωμένο για να αλλάξει εύκολα.

Ο Βασιλιάς Παύλος και αργότερα ο διάδοχος του, Βασιλιάς Κωνσταντίνος, συνέχιζαν να παίζουν ρόλο όχι μόνο ρυθμιστή του Πολιτεύματος, αλλά κάτι περισσότερο. Αξίωναν να έχουν λόγο στη διακυβέρνηση και ιδιαίτερα στο θέμα των ενόπλων δυνάμεων των οποίων ο εκάστοτε Βασιλιάς θεωρείτο Αρχηγός και επέλεγε ουσιαστικά τον υπουργό Εθνικής Αμυνας.

Για το λόγο αυτό και ο νέος Υπουργός Εθνικής Αμυνας Πέτρος Γαρουφαλιάς θεωρείτο απόλυτα άνθρωπος του Βασιλιά και σαν ξέσπασε αργότερα πολιτική κρίση, που πήρε την ονομασία "Αποστασία" (Ιούλιος 1965) ο Πέτρος Γαρουφαλιάς παρέμεινε τόσο πιστός στο Βασιλιά Κωνσταντίνο, ώστε αρνείτο να παραιτηθεί, παρά την αξίωση του Πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου, οδηγώντας ουσιαστικά τον Πρωθυπουργό σε παραίτηση.

Από την άλλη οι αμερικανοί και ιδιαίτερα ο αμερικανός πρεσβευτής στην Αθήνα και άλλα στελέχη της αμερικανικής διπλωματικής αποστολής έπαιζαν πολύ σημαντικό ρόλο στα πολιτικά πράγματα της Ελλάδας σε σημείο που μπορεί να λεχθεί ότι ήταν, αν όχι οι κύριοι, τουλάχιστον από τους ρυθμιστές των

πολιτικών πραγμάτων στη χώρα.

Όλοι, από τη συμπολίτευση μέχρι την αντιπολίτευση, και τον Βασιλιά, όπως φαίνεται από τα μυστικά αρχεία του Στέητ Ντιπάρτμεντ που δόθηκαν στη δημοσιότητα τον Αύγουστο του **2002**, όταν αντιμετώπιζαν κάποιο πρόβλημα ή ακόμα πριν προχωρήσουν σε κάποια απόφαση, κατέληγαν να έχουν διαβουλεύσεις με τους αμερικανούς που ουσιαστικά τους κατηύθυναν στις ενέργειες τους ή ακόμα ζητούσαν την άδεια τους πριν προχωρήσουν.

Ακόμα και ο Γεώργιος Παπανδρέου, που βρισκόταν στο κέντρο και τον ανεχόταν η Αριστερά, διακήρυξε ότι η Ελλάδα ανήκε στη Δύση, αλλά δεν ήταν δορυφόρος της, και παράλληλα ήταν φίλος με την Ανατολή, αφήνοντας να εννοηθεί ότι ακολουθούσε διαφορετική πολιτική από εκείνη των καθαρά Δεξιών Κυβερνήσεων.

Σε ομιλία του στην Ελληνική Βουλή στις **12 Μαΐου 1964**, πρακτικά Ελληνικής Βουλής, τόμος **3**, σελ **230**) ο Γεώργιος Παπανδρέου είπε:

"Και σημαίνει Ελληνική εξωτερική πολιτική, ότι ανήκομεν εις την Δύσιν, ότι εκπληρούμεν εις το ακέραιον τας υποχρεώσεις μας, αλλά διεκδικούμεν εις το ακέραιον, όρθιοι, υπερήφανοι τα δικαιώματά μας".

Ακόμα κατά τη συζήτηση στην Ελληνική Βουλή στις **23** Φεβρουαρίου ο Γεώργιος Παπανδρέου τόνισε: "Διεκηρύξαμεν πάντοτε ότι είμεθα σύμμαχοι με την Δύσιν και φίλοι με την Ανατολήν. Θέλομεν να είμεθα φίλοι με την Ανατολήν, εάν και εκείνη το θέλη".

Ο λόγος για τον οποίο όλοι κατέφευγαν στους αμερικανούς ήταν απλός: Η Ελλάδα ως χώρα μέλος του NATO, που πέρασε δύσκολες στιγμές ύστερα από τη γερμανική κατοχή και την εμφύλια διαμάχη μεταξύ Δεξιάς και Αριστεράς στα μέσα της δεκαετία του **1940**, δεν είχε ούτε τις δυνάμεις -οικονομικές και στρατιωτικές- για να αντιμετωπίσει τα πολλά προβλήματα που αντιμετώπιζε, αλλά ούτε και τη θέληση για να αλλάξει συμμαχίες και στρατόπεδα.

Από την άλλη όλες οι Κυβερνήσεις που ανήλθαν

στην εξουσία από τις δραματικές συνθήκες του εμφυλίου ανήκαν στη Δεξιά και μέσα στις δραματικές συνθήκες του ψυχρού πολέμου ήταν αδύνατο να δράσουν, παρά μόνο με τη σύμφωνη γνώμη των Αμερικανών που θεωρούσαν ότι η Αριστερά και οι κομμουνιστές (Σοβιετική Ένωση και Ανατολικές χώρες) έπρεπε να καταπνίγονται και να αντιμετωπίζονται, αν όχι ως εχθροί, τουλάχιστον όχι σαν φίλοι που επιδίωκαν πάντα να απλώσουν τα πλοκάμια τους στο ελληνικό έδαφος και γενικά τα ελληνικά πράγματα.

Ένας άλλος παράγοντας αυτή την περίοδο ήταν οι εσωκομματικές διαφορές μεταξύ των πολιτικών κομμάτων της Ελλάδας.

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ύστερα από μια οκταετία, αναγκάστηκε να αυτοεξορισθεί στις αρχές Δεκεμβρίου του **1963** στο Παρίσι και καθώς η Κυβέρνηση Παπανδρέου στρώθηκε στη δουλειά τα πράγματα δεν ήλθαν όπως τα ήθελε.

Η αντιπολίτευση (ΕΡΕ- του Κόμματος του Καραμανλή) με επικεφαλής τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο, συνέχιζε να αμύνεται στα όσα σκάνδαλα της Οκταετίας, όπως τα χαρακτήριζε η Κυβέρνηση Παπανδρέου, έρχονταν στην επιφάνεια και τον Φεβρουάριο του **1965** ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος (**19.2**) σε μια ομιλία του στην Πλατεία Κλαυθμώνος στην Αθήνα ζήτησε επίσημα την ανατροπή της Κυβέρνησης Παπανδρέου.

"Η Κυβέρνηση Παπανδρέου πρέπει να απομακρυνθή της εξουσίας όσον το δυνατόν ταχύτερον" είπε ο Κανελλόπουλος και προσφέρθηκε να βοηθήσει με την ψήφο του Κόμματος του στη Βουλή για το σχηματισμό νέας Κυβέρνησης της Ένωσης Κέντρου χωρίς τον Γεώργιο Παπανδρέου.

Ο Κανελλόπουλος κατηγορήσε την Κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου "διά κακόν χειρισμών των εξωτερικών, εσωτερικών και οικονομικών υποθέσεων της χώρας" και πρόσθεσε ότι "η Κυβέρνησις Παπανδρέου οδηγεί την Ελλάδα προς οριστικήν καταστροφήν".

Επίσης επέκρινε τον Γεώργιο Παπανδρέου για

την "ελληνικήν πολιτικήν του", η οποία, όπως είπε, "ωδήγησε την Ελλάδα εις απομόνωσιν και διεισάραξε τας μετά των συμμάχων σχέσεις της".

Ο Γεώργιος Παπανδρέου, είπε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, σύμφωνα με το ΡόΙτερ "έβλαψε τα ελληνικά συμφέροντα εις το Κυπριακόν" ενώ "οι δεσμοί μετά των συμμαχιών μας, εμειώθησαν και ηθικώς κατέστησαν ανύπαρκοι, χωρίς αι θυσίαι αυτάί να εξασφαλίσουν εις ημάς την υποστήριξιν του άλλου κόσμου εις την λύσιν του Κυπριακού προβλήματος".

"Πρέπει", πρόσθεσε, "το ταχύτερον να απομακρυνθή από την εξουσίαν ο κ. Παπανδρέου και να επιχειρηθή η διαδοχή του από Κυβέρνησιν προερχομένην εκ της παρούσης Βουλής" προσθέτοντας ότι "η ΕΡΕ θα ήτο διατεθειμένη να βοηθήση με την ψήφον της τοιαύτην Κυβέρνησιν".

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος κατέληξε με την πιο κάτω έκκληση:

"Καλώ τον ελληνικόν λαόν να εγερθή και να ανεγείρη πάλιν τα τείχη της Ελλάδος. Δεν θα επιτρέψωμεν όπως η βόρειος Ελλάς καταστή Νότιον Βιετνάμ".

Αυτό που είπε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος αποτέλεσε και το σενάριο των επόμενων μηνών που ήταν ακόμα πιο δραματικοί.

Το σενάριο που πρότεινε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος στην ομιλία του αποτέλεσε το αντικείμενο συζήτησης και στην Ελληνική Βουλή ύστερα από τέσσερις ημέρες, οπότε έγινε ευρεία συζήτηση μεταξύ Κανελλοπούλου και Γεωργίου Παπανδρέου που αντεπιτέθηκε καταθέτοντας έγγραφα στο Σώμα για το σχέδιο Περικλής που θεωρείτο ως το σχέδιο και η προσπάθεια της ΕΡΕ να αλλοιώσει το εκλογικό αποτέλεσμα στις εκλογές του **1961**.

Για το κυπριακό ο Παπανδρέου απέρριψε όλες τις κατηγορίες του Παναγιώτη Κανελλόπουλου και πρόσθεσε:

"Είμαι κατάπληκτος από τους αφορισμούς του αρχηγού της ΕΡΕ κ. Κανελλοπούλου. Διότι δεν υπάρχει

ούτε απομόνωσης ούτε ανυποληψία εις Ελλάδα".

Και προσέθεσεν ακόμη ο κ. Κανελλόπουλος: Υπάρχει διπρόσωπος πολιτική της Ελλάδος. Κύριοι βουλευταί, εάν υπάρχει μία αρετή μου, η οποία καταντά με την υπερβολήν μειονέκτημα, είναι αυτή: Η ειλικρίνεια.

Υπήρξεν ανέκαθεν κρυστάλλινη η διαύγεια της γραμμής μας. Εκηρύτταμεν πάντοτε και ετηρήσαμεν εις την πράξιν το κήρυγμα ότι ακολουθούμεν ελληνικήν εξωτερικήν πολιτικήν. Εκπληρώνομεν τας υποχρεώσεις μας και διεκδικούμεν εις το ακέραιον τα δικαιώματά μας. Διεκηρύξαμεν πάντοτε ότι και είμεθα σύμμαχοι με την δύσιν και φίλοι με την Ανατολήν. Θέλομεν να είμεθα φίλοι με την Ανατολήν, εάν και εκείνη το θέλει. Ηκολουθήσαμεν πιστώσ αυτήν την γραμμήν. Ισχυρίσθη ο κ. Κανελλόπουλος ότι εδημιουργήθησαν προστριβαί με τους συμμάχους μας.

Ερωτάται: Εάν τυχόν υπήρξαν, όχι προστριβαί, διαφωνίαι, πού οφείλονται; Εάν υπάρχει πράγματι σημείον εις το οποίον οι δρόμοι μας διαφέρουν είναι μόνον το Κυπριακόν θέμα. Και ερωτώ: Πρώτον, ποίος μας το εκκληροδότησεν; Δεύτερον θα έπρεπε διά να μη υπάρξη διατύπωσις, διαφωνίας να υποκύψωνεν και να προδώσωμεν την Κύπρον, διά να έχωμεν αρμονίαν συμμαχικών σχέσεων; Ερωτώ: Μένομεν πιστοί εις τας συμμαχίας μας, αλλά εντός των συμμαχιών μας διεκδικούμεν την ιερότητα των εθνικών μας δικαίων. Αυτή είναι η γραμμή μας. Δεν είναι διπροσωπεία. Είναι η Ελλάς κ. Αρχηγέ της ΕΡΕ.

"Εν συνεχεία ο κ. Παπανδρέου", πρόσθετε ο ανταποκριτής της εφημερίδας Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ στην Αθήνα στις 24 Φεβρουαρίου 1965, "απήντησεν εν εκτάσει εις κατηγορίας διεισδύσεως του κομμουνισμού εις την Ελλάδα, τονίσας ότι η αντιμετώπισις του κομμουνισμού είναι η δημοκρατική μέθοδος και ουχί το αστυνομικόν κράτος".

Ακολούθως ο Γεώργιος Παπανδρέου "κατέθεσεν ωσαύτως έγγραφα αποκαλύπτοντα εκλογικόν

πραξικόπημα κατά το **1961**", ενώ απευθυνόμενος προς τον Παναγιώη Κανελλοπουλο είπε: "Δεν έχετε πλέον δικαίωμα, μετά από αυτές τας αποκαλύψεις να ονομάζεσθε δημοκρατικόν κόμμα. Είσθε αστυνομικόν κράτος, είσθε φασισμός".

Ο Γεώργιος Παπανδρέου συνέχιζε "να πατά την ουρά της οχιάς" παίρνοντας μέτρα υπέρ των κομμουνιστών στο εσωτερικό και στις **17** Απριλίου **1965** ήρε όλα τα έκτακτα μέτρα της εποχής του εμφυλίου με αποτέλεσμα να αποφυλακισθούν και οι τελευταίοι πολιτικοί κρατούμενοι.

Στο εσωτερικό μέτωπο όμως ξέσπασε ένα νέο σκάνδαλο που σχετιζόταν με τη στάση του Ανδρέα Παπανδρέου, γιου του Πρωθυπουργού της Ελλάδας, και αναπληρωτή Υπουργού Συντονισμού, έναντι των αμερικανών.

Αρχικά ο Ανδρέας που ήταν και αμερικανός πολίτης που επιδίωκε πιο ριζοσπαστική πολιτική έναντι των αμερικανών, κατηγορήθηκε ως υπεύθυνος για την απομάκρυνση του αμερικανού "διπλωμάτη" Τζόυς από την Ελλάδα, που ήταν ο πρώτος αμερικανός που κηρυσσόταν ανεπιθύμητος στην Ελλάδα.

Εκείνο όμως που συγκλόνισε τα ελληνικά πολιτικά πράγματα ήταν η ανάμιξη του ονόματος του Ανδρέα Παπανδρέου στην υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ, τους πρώτους μήνες του **1965** και που συνέχιζε να συγκλονίζει τα ελληνικά πολιτικά πράγματα για πολλούς ακόμα μήνες και μετά την πτώση της Κυβέρνησης του Γεωργίου Παπανδρέου.

Τους επόμενους μήνες τα πράγματα εξελίχθηκαν τόσο ραγδαία που κανένας δεν μπορούσε να τα προλάβει και έτσι οδηγήθηκαν στη σύγκρουση της **15ης** Ιουλίου **1965**, γνωστά περισσότερο ως "Τα Ιουλιανά" ή "Αποσασία".

Ο Γεώργιος Παπανδρέου προσπάθησε να αλλάξει τον αρχηγό του Στρατού Ιωάννη Γεννηματά που είχε αναμιχθεί στο σχέδιο Περικλής, αλλά ήταν ευνοούμενος του Βασιλιά Κωνσταντίνου, αλλά και τον Υπουργό Άμυνας του Πέτρο Γαρουφαλιά. Ο τελευταίος

έχοντας την υποστήριξη του Βασιλιά αρνήθηκε και η κρίση φαινόταν να πλησιάζει με μια ομάδα αξιωματικών να караδοκεί για να δράσει εναντίον της Κυβέρνησης και της Δημοκρατίας για επιβολή εξωκοινοβουλευτικής Κυβέρνησης.

Η παραίτηση Παπανδρέου δεν βρισκόταν μακριά...

Με την κρίση της περιόδου αυτής ασχολήθηκαν αρκετοί άνθρωποι που τα έζησαν ή βρίσκονταν κοντά στην Κυβέρνηση, αλλά και ο τύπος της εποχής.

Ο Αναστάσιος Πεπονής, που είχε διατελέσει και διευθυντής της Ελληνικής Ραδιοφωνίας-Τηλεόρασης σε ειδικό άρθρο του στις 11 Ιουλίου του 2002 σημείωνε στο Περιοδικό "Ιστορικά" της αθηναϊκής εφημερίδας "Ελευθεροτυπία", τεύχος 142:

"Ο Παπανδρέου και η μεγάλη πλειοψηφία των υπουργών και βουλευτών της Ε.Κ. αποβλέπανε στην απεξάρτηση των ενόπλων δυναμικών από τη δεξιά και στην υπαγωγή τους στη συνταγματική νομιμότητα. Σ' αυτήν την επιδίωξη ο Παπανδρέου είχε διαλέξει ανάμεσα στην άμεση σύγκρουση με τα Ανάκτορα, έμμεσα και με τις ΗΠΑ, και με μια τακτική αποφυγής της ρήξης και σταδιακής εφαρμογής της πολιτικής του. Επέλεξε την αποφυγή της ρήξης. Διατηρούσε και την ελπίδα ότι θα κατόρθωνε να επηρεάσει τον Κωνσταντίνο. Την ίδια περίοδο το κυπριακό περνούσε από φάσεις οξύτητας, με ορατό το ενδεχόμενο ελληνοτουρκικής σύγκρουσης.

Υπουργό Αμυνας όρισε τον Πέτρο Γαρουφαλιά. Τον εμπιστευότανε ως πολιτικό στέλεχος προσωπικά δικό του, αλλά συνάμα και της εμπιστοσύνης του βασιλιά. Αυτός ο διορισμός και στη συνέχεια η πρακτική του Γαρουφαλιά προκάλεσαν έκδηλη δυσφορία στις τάξεις της Ε. Κ. Υφυπουργό τοποθέτησε τον Μιχάλη Παπακωνσταντίνου.

Η πρώτη προσπάθεια του Παπανδρέου, με τη συμπάρσταση του Υφυπουργού του ήταν η αντικατάσταση του Δ. Σακελλαρίου, αρχηγού του γενικού Επιτελείου στρατού. Συνάντησε τις αντιδράσεις του βασιλιά, αλλά και την απερίφραστη εκδήλωση ενδιαφέροντος και ανησυχίας του πρεσβευτή

των ΗΠΑ. Τελικά η αντικατάσταση επιτεύχθηκε τον Απριλίο του **1964** με συμβιβασμό: Αντί του προσηλωμένου στη δημοκρατική νομιμότητα Ανδρέα Σιαπκαρά, τοποθετήθηκε Αρχηγός του Επιτελείου ο Ι. Γεννηματάς. Δεν ήταν μέλος της γνωστής δεξιάς παραστρατιωτικής οργάνωσης ΙΔΕΑ, αλλά προϊστάμενο του αισθανότανε το βασιλιά. Η ανάθεση της αρχηγίας του στρατού στον Σιαπκαρά θα προκαλούσε σύγκρουση με τα Ανάκτορα και για προσωπικούς. Είχε επιπλήξει τον Κωνσταντίνο ως αξιωματικός, όταν ακόμη ήταν διάδοχος του θρόνου.

Εγιναν και άλλες μεταβολές στα ανώτατα κλιμάκια που εκφράζανε έναν αμοιβαίο συμβιβασμό βασιλιά-πρωθυπουργού. Εκείνες οι μεταβολές προκάλεσαν διαμετρικά διαφορετικές επικρίσεις. Το κόμμα της Δεξιάς, η Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (ΕΡΕ) και ο φιλικός της τύπος καταγέλλανε τις μεταβολές ως δίωξη νομιμοφρόνων αξιωματικών και ότι έδειχναν αγνόηση του κομμουνιστικού κινδύνου. Αντίθετα η "Ελευθερία" του Πάνου Κόκκα, φίλου του υπουργού Οικονομικών Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, σε δριμύ άρθρο με τίτλο "Αιδώς Αργείοι" επρότεινε την τοποθέτηση του Γεννηματά ως υποχώρηση απαράδεκτη.

Στα μεσαία κλιμάκια όμως, με ενέργειες του υφυπουργού Παπακωνσταντίνου πραγματοποιήθηκε απομάκρυνση από την Αττική και διασπορά σε μονάδες της Βορείου Ελλάδας ακροδεξιών αξιωματικών, αυτών που βίασαν και πραγματοποίησαν το **1967** την επιβολή ανοιχτής δικτατορίας. Αλλά και αυτές προκάλεσαν την εκδήλωση "ανησυχίας" του Βασιλιά.

Το Σεπτέμβριο του **1964** ανακτορικοί και ο Αρχηγός του ΓΕΣ προωθούν διάταγμα μετονομασίας του στρατού σε βασιλικό. Ο Γαρουφαλιάς το υπογράφει. Τελικά αποσύρεται με απόφαση του Γ. Παπανδρέου. Διατηρεί όμως τον Γαρουφαλιά στη θέση του. Οι ενδείξεις είναι ότι εξακολουθεί να τον εμπιστεύεται.

Θα επακολουθήσουν, από τον Φεβρουάριο του **1965** έως τον Ιούνιο γεγονότα τα οποία ανανέωναν και

όξυναν τις αντιπαραθέσεις στο πεδίο των ενόπλων δυνάμεων με κατάληξη την κρίση του Ιουλίου.

Όμως στο σημείο αυτό επιβάλλεται να ερευνηθεί εάν αυτές από μόνες τους προκάλεσαν την τελική ρήξη, ή εάν η αιτία ήταν γενικότερη και βαθύτερη και η ρήξη είχε προαποφασισθεί.

Η αντίθεση του πλέγματος των δυνάμεων της δεξιάς προς την κυβέρνηση δεν αφορούσε μόνο τις ένοπλες δυνάμεις. Την προκαλούσαν όσα βήματα προωθούσε, ή επεδίωκε να προωθήσει η Κυβέρνηση σε διαφόρους τομείς. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του **1964**, η αποκατάσταση κλίματος ελευθερίας του φρονήματος και η αναθάρρηση πολιτών που ζούσαν επί χρόνια υπό τη σκιά αστυνομικών παρακολουθήσεων και εκφοβισμών, η αποτροπή κυκλοφορίας εντύπων αντικομμουνιστικής προπαγάνδας στο στρατό, η αδρανοποίηση μιας ιδιότυπης Υπηρεσίας Πληροφοριών στο υπουργείο προεδρίας, η απομάκρυνση από το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας ΕΙΡ που ασκήθηκε κατά του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για ενέργειες του συγκάλυψης των υπευθύνων της δολοφονίας του βουλευτή της αριστεράς Γρηγορη Λαμπράκη το Μάιο του **1963** προκαλούσαν τις αχαλίνωτες επιθέσεις της δεξιάς και ορισμένες απ' αυτές ανεπίτρεπτες εκδηλώσεις ξηνησυχίας³ και παρεμβάσεις των ανακτόρων ή και της πρεσβείας των ΗΠΑ.

Οι ΗΠΑ υποστήριζαν την "πολιτική σταθερότητα" και την αντιλαμβάνονταν να εξασφαλίζεται με το συμπαγές κόμμα της δεξιάς και με εγγυητή το βασιλιά. Η δεξιά εμφανιζόταν ως η γνήσια έκφραση της πολιτικής του "πιστού συμμάχου" και του ασυμβίβαστου αντικομμουνισμού.

Ο Γ. Παπανδρέου υποστήριζε σταθερά το δυτικό προσανατολισμό της Ελλάδας και της συμμετοχής στο ΝΑΤΟ, αλλά δεν απέκρυψε την επιδίωξη φιλικών σχέσεων με τα κράτη του σοβιετικού συνασπισμού και ιδίως με τη Βουλγαρία. Η διάκριση ανάμεσα στο ρόλο του συμμάχου και σε εκείνο του υπάκουου δορυφόρου που εκδηλώθηκε με εφαρμογή το κυπριακό, ενόχλησε. Είχε ήδη ενοχλήσει την πρεσβεία των ΗΠΑ και η

απόφαση του Ανδρέα Παπανδρέου, ως Υπουργού προεδρίας για λίγους μήνες να καταργήσει την παραχώρηση χρόνου από το κρατικό ΕΙΡ για τη μετάδοση προγραμμάτων από ραδιοφωνικούς πομπούς ΗΠΑ, Αγγλίας και Γαλλίας.

Η αντίληψη των ΗΠΑ ότι ο Παπανδρέου έπρεπε να είναι πρωθυπουργός υπό κηδεμονία εκδηλώθηκε απερίφραστα, όταν τον Ιουνάριο του **1965** ανέθεσε στον Ηλία Τσιριμώκο, πολιτικό με παρελθόν Εαμικό και συνεργασίας με το ΚΚΕ, το νευραλγικό υπουργείο των Εσωτερικών. Πριν από περίπου ένα χρόνο ο Τσιριμώκος είχε ελεγεί με υπόδειξη του Παπανδρέου πρόεδρος της Βουλής που είχε προκύψει από τις εκλογές του Νοεμβρίου του **1963**. Είχανε αναδείξει την Ε.Κ. πρώτο κόμμα χωρίς αυτοδύναμη πλειοψηφία. Ο Παπανδρέου επέμενε και επέτυχε διάλυση εκείνης της Βουλής με επακόλουθο τις εκλογές του **1964**, οι οποίες του έδωσαν την αυτοδύναμη πλειοψηφία. Ο Τσιριμώκος όμως είχε υποστηρίξει στον τότε βασιλιά Παύλο, που επεδίωκε κυβέρνηση κεντροδεξιά, ότι δεν ήταν απαραίτητη η διάλυση εκείνης της Βουλής.

Στην επόμενη Βουλή ο Παπανδρέου ανέδειξε ως πρόεδρο της το Γεώργιο Αθανασιάδη-Νόβα. Εκείνος ο παραμερισμός του Τσιριμώκου σχολιάστηκε ως υποχώρηση στις αντιδράσεις που προκαλούσε στη δεξιά το συνοδοιπορικό με το ΚΚΕ παρελθόν του.

Ο Βασιλιάς προσπάθησε να αποτρέψει την υποργοποίηση του Τσιριμώκου. Ο Παπανδρέου δεν υποχώρησε. Επακολούθει διάβημα του πρεσβευτή των ΗΠΑ στον πρωθυπουργό. Στη συνέχεια αυτή η υποργοποίηση συζητείται ανέμεσα στο βασιλέα και στον πρεσβευτή. Από εκείνη τη συζήτηση σαφέστατα προκύπτει: α) η πρόθεση απαλλαγής από τον Γ. Παπανδρέου, β) η επίγνωση της ευρείας λαϊκής στήριξης προς τον πρωθυπουργό και γ) αναζήτηση καταλλήλων συνθηκών ανατροπής του πρωθυπουργού.

Αυτά ήδη από τον Ιανουάριο του **1965**
Η σειρά των γεγονότων που καταλήξανε στην ανοικτή ρήξη αρχίζει το Φεβρουάριο του **1965**.

Ο Ταγματάρχης Π. Ζαχαρόπουλος αποκαλύπτει στον Παπακωνσταντίνου το απόρρητο σχέδιο Περικλής εκπονημένο το **1961**. Ο Παπακωνσταντίνου ενημερώνει τον πρωθυπουργό και εκείνος αναθέτει στον Γαρουφαλιά να διατάξει έρευνα από ομάδα υπό τον αντιστράτηγο Χ. Λουκάκη. Σύμφωνα με το τεκμηριωμένο πόρισμά της, το σχέδιο είχε εκπονηθεί από αξιωματικούς του στρατού, της ΚΥΠ και της αστυνομίας και απέβλεπε σε επιχείρηση επέμβασης στις εκλογές του **1961**. Διαταγές για την εκτέλεση αυτού του σχεδίου είχε εκδώσει και ο Γεννηματάς (αρχηγός του ΓΕΣ επί Γεωργίου Παπανδρέου). Η Ε.Κ. υπό τον Παπανδρέου, καθώς και η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (ΕΔΑ) καταγγέλλανε έκτοτε έως και το **1963** με Ανένδροτο Αγώνα εκείνες τις εκλογές, ως εκλογές "βίας και νοθείας". Ο πρωθυπουργός αποκαλύπτει το σχέδιο στη Βουλή την **23η** Φεβρουαρίου. Ο βασιλιάς ζητά από τον Παπανδρέου να αποστρατεύσει τον Λουκάκη, διότι είχε ελέγξει ανωτέρους του. Ο Παπανδρέου αρνείται, ο Λουκάκης παραμένει στο στρατό. Το ίδιο και οι συνεργάτες του, αλλά δύο από αυτούς αργότερα μετατέθηκαν.

Τον ίδιο μήνα ο αρχηγός της δεξιάς αντιπολίτευσης Παναγιώτης Κανελλόπουλος δεσμεύεται με δημόσια ομιλία του να υποστηρίξει μια κυβέρνηση από την Ε.Κ., εάν θα ξεχώριζε τις ευθύνες της από τον Γ. Παπανδρέου. Μέρους ύστερα ο Τσιριμώκος, υπουργός του Παπανδρέου, έλεγε σε σύμβουλο της πρεσβείας τη ΗΠΑ ότι η ιδέα του Κανελλόπουλου ήταν καλή. Να σημειωθεί ότι από τον Σεπτέμβριο κιόλας του **1964** η ίδια πρεσβεία είχε εκτιμήσει πως ο κίνδυνος για τον πρωθυπουργό θα προερχόταν από τον Μητσοτάκη ή τον Τσιριμώκο. Ο Γ. Παπανδρέου είχε από τα τέλη του **1964** πληροφορίες για σχεδιασμούς ανατροπής του.

Το Μάιο του **1965** δημοσιοποιείται η ύπαρξη οργάνωσης αξιωματικών με την επωνυμία ΑΣΠΙΔΑ. Την αποκάλυψε ο Γ. Γρίβας, ως αρχηγός όλων των στρατιωτικών δυνάμεων στην Κύπρο, με αναφορά του στο Βασιλιά και τον Γαρουφαλιά, παραλείποντας τον

πρωθυπουργό.

Ο τύπος της δεξιάς εμφανίζει αναμιγμένους υπουργούς (Μητσοτάκη, Π. Βαρδινογιάννη) αλλά κυρίως, επίμονα και συστηματικά, τον Ανδρέα Παπανδρέου, τότε υπουργό αναπληρωτή Συντονισμού.

Ανατίθεται η διενέργεια ανάκρισης στον αντιστράτηγο της στριτιωτικής δικαιοσύνης Ι. Σίμο. Με το πόρισμά του κατομάζε το λοχαγό Μπουλούκο ότι μούσε συναδέλφους του, απέδιδε στην οργάνωση ιδιότητα,την καθορίζει ολιγομελή και κατέληγε ότι δεν είχαν υποδειχθεί πολιτικοί σκοποί ή σύνδεσμος με πολιτικά πρόσωπα.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε δεχθεί στο πολιτικό του γραφείο επισκέψεις του Μπουλούκου, αλλά από το πόρισμα Σίμου δεν είχε προκύψει συμμετοχή του. Ακόμα ο Γρίβας είχε εισηγηθεί να κλείσει η υπόθεση με κυρώσεις πειθαρχικές. Ομως με αγγελιαφόρο τον Γαρουφαλιά, ο βασιλιάς ζητά να παραπεμφθεί η υπόθεση στο Στρατοδικείο, δηλαδή να παραμείνει ανοικτή. Ο Παπανδρέου το αποδέχεται, για να μην του αποδοθεί ότι επιδιώκει συγκάλυψη του γιού του. Αλλά αποφασίζει την παραπομπή και της υπόθεσης του σχεδίου "Περικλής".

Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε πια αναδειχθεί εκφραστής μιας κεντραριστερής τάσης μέσα στην Ε.Κ. Με επιρροή σε σημαντικό αριθμό βουλευτών και άλλων στελεχών και με σαφή την προοπτική να διαδεχθεί τον Γεώργιο στην ηγεσία. Ο άλλος κύριος πόλος επιρροής ήταν ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, με ενεργό συμμετοχή στον Ανένδοτο Αγώνα και υποστηρικτής του Γ. Παπανδρέου έναντι των εσωκομματικών υπονομευτών του κατά την περίοδο **1961-1963**.

Τελευταίο, στη σειρά των γεγονότων στον τομέα των ενόπλων δυνάμεων, το δήθεν σαμποτάζ από κομμουνιστικό δίκτυο στρατιωτών και ιδιωτών σε μονάδα πυροβολικού στον Εβρο. Εμπνευστής και εκτελεστής ο τότε συνταγματάρχης Γεώργιος Παπαδόπουλος, ο μετέπειτα δικτάτορας. Η δεξιά και ο φιλικός της τύπος δραματοποιούν τη "δολιοφθορά".

Υπηρεσιακή έρευνα αποδεικνύει πλήρως τη σκευωρία. Ο Παπαδόπουλος τιμωρείται μόνο με ολιγοήμερη φυλάκιση. Φημολογία απέδιδε την επεικλή μεταχείριση σε παρέμβαση του Παπανδρέου. Η συνέχεια κατάδειξε τους πραγματικούς προστάτες του.

"Βήμα" και "Ελευθερία" είχαν ήδη αρχίσει να αξιώνουν πιο αποφασιστική στάση από την κυβέρνηση. Ζητούν αντικατάσταση του Γεννηματά και απομάκρυνση του Γαρουφαλιά.

Η φιλική όμως προς τον Μητσοτάκη "Ελευθερία" επιτίθεται παράλληλα και κατά του Ανδρέα Παπανδρέου. Ενώ ο πρωθυπουργός αποφασίζει την αντικατάσταση του Γεννηματά, ο Γαρουφαλιάς, έπειτα από συνεργασία με τον Κωνσταντίνο ανακοινώνει ότι δεν θα γίνει καμιά αλλαγή.

Ο Πρωθυπουργός στη Βουλή δηλώνει ότι οι μεταβολές προβλέπονται από το νόμο και θα γίνουν.

Στο βασιλιά περιορίζεται να διαμηνύσει ότι πριν προχωρήσει θα επικοινωνήσει μαζί του.

Τέλη Ιουνίου σε συνεδρίαση της κυβερνητικής επιτροπής, Μητσοτάκης και Τσιριμώκος θέτουν το ζήτημα της ηγεσίας των ενόπλων δυνάμεων και ο πρωθυπουργός απαντά ότι θα προχωρήσει, έστω και αν θα προκαλούσε ρήξη.

Το ΕΙΡ με έγκριση του πρωθυπουργού μεταδίδει σχόλιο για τις ένοπλες δυνάμεις που ουσιαστικά προαναγγέλλει δημόσια την ανυποχώρηρη στάση του".